

המפלת התיכה פרק שלישי נדה

בג.

עין משפט
נר מצוה

לחכי אפנייה רחמנא כו'. כרצנן: ולא תגמר מופנה מלד אחד. משום דמשיבין וכו' יש להשיב מה לאיש שכן מטמא מחיים דלמקמיה: לקולא. ללא צעין מופנה כולי האי: לרצנן. כיון דלמופנה מלד אחד למדין ומשיבין ולשאניו מופנה כל עיקר אמרינן דברי הכל למדין ומשיבין מאי איכא בין מופנה מלד אחד לשאינה מופנה כל עיקר: והכא מאי פירכא איכא. כלומר והכא צנ"ש דתני אלדס^ט מה תשובה איכא דקאמרת דניחא לך לנגמר מתייה דהוי מופנה משני דדין משום דאין משיבין ולא נגמר צריאה צריאה מתנין משום דמופנה מלד אחד הוא ומשיבין ומאי אית לך לאומיבי: **שכן מטמא מחיים.** מקבל טומאה כחיי משרך או משאר טומאות דין הוא שמהא ליילדו טמאה לידה תאמר כאלו הלכן גזי דגיס פרכין ליה דמופנה מלד אחד הוא אבל גזי בהמה אע"ג דפירכא היא לא פרכין לה הואיל ומופנה היא משני דדין: **וכן אמר רבי חייה כו'.** אדרב יהודה אמר שמואל קאי: הר מי קמפלת. הוי מפלת נפל גדול כשר: דמוס אבן הוא דמפלת. תחיתכ צטר דמות אבן גוש בעלמא מיקרי ולא כתיבא ציה יצירה: גוש. כמו (ויצ' ז) גוש עפר: הואיל ועיניהן. של היה ובהמה: דומוס לשל אדם. שחור שבעין הוה עגול צבהמה כשל אדם אבל דגיס לאו עגול הוא: והא גזי מומין סמי לה. כלומר היכי אמרת דמין צבהמה דומה לאדם הוא גזי מומין הכוכר קתני לה צבכרות (דף מ) ושגלגל עיניו^י הוי מוס ומדחשיב ליה מוס נמלא שאין דרך בהמה להיות עיניה כאלס: **חלומא.** שחור שבעין הוי עגול צבהמה כאלס והא דתני דהוי מוס עגול צבהמה כאלס ושל הוה עגול הוי מוס דכל צור של מושב העין קרוי גלגל כדאמרין לקמן (דף קד:) ועמדתו בגלגל עינו של מת עד חוטמיה ומפני שהוה עגול כגלגל: נפשיס. לפוקי דגיס דעיניהם צדיהם וכן נחש: קריא **וקיפופא.** עוף הלוועק צלילה ופניו דומה לחתול ועיניו לפניו: **חסורי מיתסרא והכי קמי נראין דברי ר"מ צבהמה וכתיה והוא הדין לקריא וקיפופא.** דעיניהם הולכו לפניו ואע"פ דפליגי רצנן עליה: **ודברי חכמים.** נראין לר"מ צשאר עופות דר"מ נני מודה להו: **וספניא.** צימחיה: **ומאי שנא קריא וקיפופא.** דקאמר לרצנן דהוי ולד טפי משאר עופות אי משום דעיניהם הולכות לפניהם הוי חיה ובהמה נמי דעיניהן הולכות לפנייהם ופליגי רצנן: **לסוס.** לחיים וקופין כאלס מה שאין כן צבהמה וכתיה: **מיתסרא דחיי.** הא חלומיה לא מיתסרא אלא צבייה דאין איסור לחיות אשה גלגל צבייה: **ובמינו.** כגון צבהמה גמורה מתקיימת ובמינו הוא דמתקיים אלא איכא לא: **נידו יצויה.** שחוק. ככל תפולות הללו עסק ר' ירמיה להביא ר' זירא לנידו שחוק ולא שחוק דאסור לאדם שימלא פיו שחוק ור' זירא מתמיר טפי: **ף**

תורה אור השאל
1. כי הנה יוצר הרים והרים רוח ומגיד לאדם מה שחוו עשה שחור עיפה ודרך על גבתי ארץ אלא יצאת עמוס די גשם:

גליון הש"ס

גמ' בקריא וקיפופא. ביקרא י"א ואל הכוס ואל השל ואל הישוף המרגום וקרי' ושלענה וקפופא:

מוסף רש"י

מדברי קבלה. נפשיס ומוסרי (ב"ק ב). באוכמא. שחור של עין צבהמה עגול כשל אדם (בבבבבות ז). בציריא. כל ציה מושב העין הליון והסרלה קרי צבייה. והוא ודאי אית עגול כשל אדם (סו). **תום' הרא"ש**

ויצ' פנין ממופנה משני צדדין. תימה ולשמוק מהפנהה דלדס דהשתא תנין לא מופנה כלל ובהמה מופנה צלד אחד ואין משיבין: **ויצ'ר הרים.** ומופנה הוא דקאמרת צסמוך: **ליתני נחש.** ואע"ג דקתני חיה ונחש ככלל חיה כדכתיב (בראשית א) והנחש היה ערום מכל חית השדה לאמר שנקצצו רגליו לא מיקרי חיה סתם אלא חיה הרומשת ולא הוי ככלל חיה דמתנין:

קריא וקיפופא. ג' מיני קיפוף יש הכוס והישוף וקריא יא) מתרגמינן קריא וקיפופא והתנשמת נמי אמר כאלו טריפות (חולין דף קג.) זה צלות שבעופות ואמר כזבי צלות שבעופות קיפוף ועוד קיפוף מין חיה כדאמר צהרואה (צבטס ז): כל מיני חיה יפין לתלוס מוך מן הקוף והקיפוף: **ל'איתסורי באחותיה.** לענין גופה לא צעי אס הבא עליה חייב משום אשת איש או אס חייב הסורגה דפשיטא ליה דלנייה חיה ג' שניס שמהא צת ציאה ולא שנה שלא תהא טרפה ומיהו הוה מני למצעי אס הרובע חייב סקילה כדן הבא על הסורגה: **הואיל ובמינו מתקיים.** אע"פ דרשיס ג' דליירה ונאמרה בו יצירה כאדם א"ל רבי אמי אלא מעתה המפלת דמות הר אמו טמאה לידה שנאמר ובי הגה יוצר הרים ובורא רוח אמר ליה הר מי קא מפלת אבן היא דקא מפלת מה לאדם שכן מטמא מחיים וכן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן היינו טעמא דר"מ הואיל בר אבא בו יצירה כאדם א"ל רבי אמי אלא מעתה המפלת דמות הר אמו טמאה לידה והוא גוש איקרי אלא מעתה המפלת רוח תהא אמו טמאה לידה הואיל ונאמרה בו כריאה כאדם דכתיב ובורא רוח וכי תימא לא מופנה מדרוה ליה למכתב יוצר הרים ורוח וכתיב ובורא רוח ש"מ לאפנויי א"ל

דין דברי תורה מדברי תורה^א ואין דנין דברי תורה מדברי קבלה (אמר) רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן היינו טעמא דר"מ הואיל ועיניהם דומות כשל אדם אלא מעתה המפלת דמות נחש תהא אמו טמאה לידה^ב הואיל וגלגל עינו עגולה כשל אדם וכי תימא הכי נמי ליתני נחש אי תנא נחש הוה אמינא בנחש הוא דפליגי רבנן עליה דר"מ דלא כתיב ביה יצירה אבל בהמה וחיה לא פליגי דכתיב ביה יצירה והא גבי מומין קתני לה^ג אלא שגלגל עינו עגול כשל אדם לא קשיא אה באוכמא^ד בציריא רבי ינאי אמר היינו טעמא דר"מ הואיל ועיניהם הולכות לפניהם כשל אדם והוי עוף דאין עיניו הולכות לפניו וקאמר ר"מ דטמא אמר אביי^ה בקריא וקיפופא ובשאר עופות לא מיתבי ר' חנינא בן^ו (אנטיגנוס) אומר נראין דברי ר"מ בבהמה וחיה ודברי חכמים בעופות מאי עופות קריא אילימא בקריא וקיפופא נמי אלא פשיטא בשאר עופות מכלל דר"מ פליגי בשאר עופות חסורי מיחסרא והכי קתני ר' חנינא בן^ז (אנטיגנוס) אומר נראין דברי ר"מ בבהמה וחיה והוא הדין לקריא וקיפופא ודברי חכמים בשאר עופות שאף ר"מ לא נחלק עמהם אלא בקריא וקיפופא אבל בשאר עופות מודי להו והתניא א"ר אלעזר בר' צדוק המפלת מין בהמה וחיה לדברי ר"מ ולדברי חכמים אינו ולד ובעופות תיבדק למאן תיבדק לאו לדברי ר"מ דאמר קריא וקיפופא אין שאר עופות לא אמר רב אחא בריה דרב איקא אלא רב תיבדק לרבנן דאמרי קריא וקיפופא אין שאר עופות לא ומ"ש קריא וקיפופא מבהמה וחיה הואיל ויש להן לסתות כאדם בעא מיניה רבי ירמיה מר' זירא לר"מ דאמר בבהמה במעי אשה ולד מעליא הוא קבל בה אביה קידושין מהו למאי נפקא מינה לאיתסורי באחותיה למימרא דחיי והאמר רב יהודה אמר רב לא אמרה ר"מ אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב אחא בר יעקב עד כאן הביאו רבי ירמיה לר' זירא לנידו יצויה ולא גחך גופא אמר רב יהודה אמר רב לא אמרה רבי מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב ירמיה מדפתי אף

יח א מיי פ"י מהלכות
איסורי ביאה הלכה י:
יב ב פ"י מ"ב מהלכות
איסורי מונח הלכה ז:

תום' הרא"ש (המשך)

נחש. ותימה והא קתני חיה ונחש בכלל חיה כדאמר בסנהדרין (וכל) ונאח כל נפש החיה הרומשת לרבות הנחש וי"ל דלא הוי נחש בכלל חיה. והתם דרשי חיה לרבות את הנחש מחיה הרומשת על הארץ דמשמע דהיה שבעיטת רומשת והיינו נחש שהלך בקומה וקרינא ובעיטה הולך על גחון אבל סתם חיה לא הוי נחש ככלל: ליתני נחש. פי' ליתני נחש לחידה דאין לפרש ליתני נחש בהדי בהמה וחיה. והתם דרשי חיה קאמר אי תנא נחש חיה בנחש הוא דפליגי דא"כ קתני חיה ועוף למאן תהא לה אי לר' מאיר דהשתא נחש דלא כתיב ביה יצירה קאמר ל' דהוי ולד בהמה וחיה ועוף דכתיב בהו יצירה מביעא. מיהו קשה ליתני נחש בהדייהו וי"ל דלא ניתא ליה למיתני נחש בהדיה חיה דלמא אתי למיטעי ולמימר דנחש לא הוי בכלל חיה. והתם דרשינן וחי חיה הרומשת זה נחש: הא באוכמא הא בציריא בירושלמי גרס לגלגל אדם עגולים לגלגל בהמה ארוכין א"ר יוסי בר אבא: **הואיל וגלגל עינו עגולה כשל אדם** וכו' ונאמרה בו יצירה כאדם א"ל רבי אמי אלא מעתה המפלת דמות הר אמו טמאה לידה והוא גוש איקרי אלא מעתה המפלת רוח תהא אמו טמאה לידה הואיל ונאמרה בו כריאה כאדם דכתיב ובורא רוח וכי תימא לא מופנה מדרוה ליה למכתב יוצר הרים ורוח וכתיב ובורא רוח ש"מ לאפנויי א"ל

כשום מקום ח"ג וי"ל דמ"מ מה שיש בו מאדם ומתייש הוי כל אחד תחננו. מיהו בירושלמי משמע דהוא עצמו ח"ג דרשינן הנה רבנן מקשו על דר' מאיר הפילה דמות עורב עומד בראש דקל אומר לו בא חלוק בא יכס והדר קאמר דאית מקשה לר' מאיר תיקשי לדברי דאמר ר' יוחנן כולו אדם ופניו בהמה אינו ולד כולו בהמה ופניו אדם ולד כולו אדם ופניו בהמה עומד

שכיון שהיה יוצר הרים ובורא רוח ומופנה מדמי למכתב בורא רוח הרים: ואין דנין דברי תורה מדברי קבלה. וא"ת האמרי' לניל דבוטוספתא דבשבת יליף מקור מקור את מקורה הערה והנה מקור נפתח לבית דוד דהיינו דברי תורה מדברי קבלה וי"ל דשניא דמיני מילין דברי תורה מדברי תורה הלכן לא אמרינן מדברי קבלה: ליתני ג' נדה ודאי לא א"ת להשיב כמו דלפנין מה לאדם שכן מטמא מחיים הלכן לא אמרינן שנאמרה דמות אבי.